

به نام خلاق ترین خالق مخلوق خلاق

نمونه طرح درس روزانه	علوم پایه اول ابتدایی	فصل چهارم: جانوران
تعداد: ۲۰ نفر	مدت : ۴۰ دقیقه	آموزگار: فروزان علمشاهی

هدف کلی: آشنایی با یکی از حیوانات وحشی (شیر) از طریق اریگامی (رویکرد هنری)

دانستنی های معلم :

اریگامی چیست؟

هنری است که در آن خوب دیدن، تمرکز ذهن و بکارگیری ظرافت دستان بسیار مهم و مورد توجه است. هدف این هنر خلق طرح های جالب با کاغذ به کمک تاهای هندسی است و به نوعی پرورش و هماهنگی ذهن و دست می باشد.

به قول تاکتوشی نوجیما مدرس دانشگاه کیوتو و استاد اریگامی تئوری اریگامی را می توانیم برای همه چیز استفاده کنیم چونکه همه جا هست. (أری) به معنی با اندیشه تا دادن و (گامی) به معنی کاغذ است. ترکیب آنها با یکدیگر کلمه اریگامی را می سازد. بنابراین اریگامی هنر و اندیشه ی تا دادن کاغذ (یا صفحاتی از جنس پلاستیک ، فلز و مواد دیگر) برای خلق شکل های مختلف ، می باشد به طور کلی، این طرحها با یک برگ کاغذ مربع شکل آغاز می شود، که هر روی آن ممکن است به رنگ متفاوتی باشد و بدون بریدن کاغذ ادامه می یابد. این شکل ها تعداد زیادی از حیوانات ، پرندگان ، ماهی ها، وسایل بازی، وسایل دکوری، شکل های هندسی و اشکالی در ارتباط با گرافیک ، معماری ، صنعت و ... را شامل می شوند. که مانند هر هنر و علم دیگری بر گرایش های مختلفی تقسیم می شود که عبارتند از :

۱. اریگامی

۲. تسلیشن اریگامی (اریگامی شبکه ای)

۳. اریگامی سه بعدی که با به هم پیوستن قطعاتی یکسان تشکیل می شود

۴. مدولار اریگامی

۵. هالی گامی (تا های خمیده)

۶. برش و تا

۷. وچندی گرایش های دیگر که بعد ها بر بسط و معرفی ان ها خواهیم پرداخت.

اریگامی طیف بسیار گسترده ای از کودکان تا اساتید دانشگاه را در بر می گیرد. تمام مردم می توانند از آن لذت برده و با خلق طرحهای جدید به تاریخ اریگامی بپیوندند.

تاریخچه اریگامی

روش ساخت کاغذ ظاهرا در حدود سال ۱۰۰ میلادی در چین شروع شد و تا بیش از پانصد سال به صورت یک راز نگهداری می‌شد. در حدود قرن ششم میلادی این صنعت توسط راهبان بودایی از چین به ژاپن وارد شد. این زمان به بعد یعنی از نیمه دوم قرن چهاردهم میلادی مصرف کاغذ برای کتاب در اروپا متداول شد. اگر چه از ابتدای همین قرن استفاده از کاغذ در انگلستان رواج یافت، ولی اولین کارگاه تولید کاغذ در قرن پانزدهم در هرتفورد انگلستان برپا شد. اولین کارگاه ساخت کاغذ در آمریکای شمالی در سال ۱۶۹۰ ایجاد شد. گروهی معتقدند که اولین بار تا کردن کاغذ در چین متداول شده است. استفاده از ماکت‌های کاغذی خانه برای سوزاندن در مراسم تدفین از دلایل این ادعا است. اما شکی نیست که این ژاپنی‌ها بودند که هنر تا کردن کاغذ را کمال بخشیدند و به عبارتی از آن خود ساختند. البته هزینه‌ی بالای تهیه‌ی کاغذ ایجاب می‌کرده است که از این هنر فقط برای مراسم خاص استفاده شود، مانند پروانه‌های کاغذی نر و ماده که برای تزئین فجان‌ها در مراسم ازدواج استفاده می‌شده است.

در دوره‌های مختلف تاریخی ژاپن، اریگامی حضور داشته است. در خلال دوره‌ی موروماچی در قرون چهاردهم تا شانزدهم میلادی (۱۳۳۳ - ۱۵۷۳) اریگامی مدرن به‌گونه‌ای اصولی توسط یک نویسنده‌ی ناشناس نگاشته شده است. سپس در دوره‌ی ادو (۱۶۰۳ - ۱۸۶۷) اریگامی به‌صورت یک سرگرمی فراگیر درآمد که البته در آن زمان *Orisue* نامیده می‌شد. کتاب "چگونه ۱۰۰۰ مرغ ماهیخوار با کاغذ بسازیم" در سال ۱۷۹۷ در ژاپن به چاپ رسید. در دوره‌ی میجی (۱۸۶۸ - ۱۹۱۲) اریگامی در برنامه‌ی درسی مدارس و حتی مهدکودک‌ها وارد شد تا کودکان هنر و مهارت کار با انگشتان را بیاموزند. از آن زمان تاکنون کاغذ مربعی ۱۵ در ۱۵ سانتی‌متری اریگامی در همه‌جا فروخته می‌شود و اریگامی برای سرگرمی و آموزش در مقیاس وسیع مورد استفاده است. گروهی معتقدند که در اسپانیا تا کردن کاغذ مستقل از ژاپن ابداع شد. گنجشک کاغذی اسپانیایی (*Pajarita*)، در قرن شانزدهم میلادی و یا حتی قبل از آن ساخته شده است. در انگلستان از حدود قرن شانزدهم میلادی از روش‌هایی برای تا کردن دستمال سفره بر روی میز غذا در محافل استفاده می‌شده است، که احتمالا بعدها به خم کردن کاغذ تبدیل شده باشد.

هر چند امروزه آن را قسمتی از اریگامی می‌دانند ولی احتمال ابداع آن به طور مستقل از اریگامی نیز مطرح است. یادداشت‌هایی در زمینه آموزش و خم کردن کاغذ در حدود سال ۱۸۷۴ به چاپ رسیده است. جزئیات نحوه ساخت پرنده در حال پرواز هم در سال ۱۸۸۹ چاپ شده است. افراد مشهور در زمینه‌ی اریگامی در سال ۱۹۵۲ "ج. لگمان" کتاب "کتاب‌شناسی خم کردن کاغذ" را به چاپ رسانید. همچنین "باب هرین" در سال ۱۹۵۵ با سری برنامه‌ی تلویزیونی "آقای چپ و آقای راست" توجه عمومی را به اریگامی جلب کرد. وی سپس کتاب مهمی به نام "جادوی کاغذ" را منتشر کرد که شاید یکی از مهم‌ترین کتاب‌ها در این رابطه تا آن زمان به‌شمار می‌رود. در سال ۱۹۶۷ هم "انجمن بریتانیایی اریگامی" بنیان نهاده شد که در حال حاضر از سراسر جهان عضو دارد و کتابخانه آن در مورد اریگامی بسیار قابل توجه است. بازسازی مجدد اریگامی به عنوان یک هنر خلاق در ژاپن تا حد زیادی مدیون این افراد است: - ایسائو هوندا (Isao Honda)، که کتاب اریگامی را در سال ۱۹۳۱ منتشر کرد. - آکیرا یوشیزاوا (Akira Yoshizawa) که برای سال‌های زیادی به‌عنوان یک نابغه مسلط بر اریگامی شهرت داشته است و اولین اثرش در سال ۱۹۵۲ چاپ شده است. که بر عقیده بعضی افراد رنسانس اریگامی را آغاز نموده است. - میچیو اوچیاما (Michio Uchiyama) که این هنر را از مادرش آموخته بود و در سال ۱۹۰۸ نوع جدیدی از اریگامی به نام سبک کوکو (Koko - styler) به نام وی به ثبت رسید. پس از جنگ دوم جهانی آثار زیادی در این زمینه به چاپ رسیده و انجمن‌های فراوانی تاسیس شده‌اند. از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان از انجمن بین‌المللی اریگامی نام برد که توسط "آکیرا یوشیزاوا" بنیان‌گذاری شده است.

سمبل اریگامی پرنده دریایی است ، که سمبل بین المللی صلح نیز می باشد. در ژاپن هر بچه ای عاقبت ساختن پرنده دریایی را می آموزد. الینور کوئر (Eleanor Coerr) کسی است که با نوشتن کتاب "ساداگو و هزار پرنده دریایی کاغذی" ، به این سمبل عمومیت داد. این کتاب که بصورت گسترده ای منتشر گردید ، داستان دختر جوانی بنام ساداگو را بازگو می کند که در اثر تشعشعات رادیواکتیو بمب باران اتمی ژاپن توسط آمریکا در جنگ جهانی دوم، صدمه دیده بود. در پایان جنگ او در بیمارستانی تحت درمان قرار گرفت. چند سال بعد سرطان خون او عود کرد. دوست او با در دست داشتن یک پرنده دریایی کاغذی به ملاقاتش رفت. او به ساداگو گفت که پرنده دریایی سمبل سلامتی است و اگر او بتواند هزار پرنده دریایی

بسازد ، حالش خوب خواهد شد. دوست او ساخت پرنده دریایی را به او آموخت. کار ساده ای نبود ، اما وقتی که ساداگو در ساخت اولین پرنده دریایی مهارت یافت ، شروع کرد به ساختن ??? تای دیگر. او دلیرانه مصمم شده بود که آنها را بسازد . ساختن پرنده دریایی چنان فکر او را بخود مشغول می کرد که از بیماریش یادش می رفت. مصمم بودن او و کارش توجه پرسنل بیمارستان و بازدیدکنندگان را به خود جلب نمود و آنها نیز مجلات ، پاکتهای عکسهای رادیوگرافی و دیگر کاغذهایی که بدستشان میرسید را برای او می آوردند تا او بتواند کارش را کامل کند. وقتی دید که بیماران دیگر نیز به این کار علاقه مند شده اند او کارش را متوقف کرد و شروع به آموزش ساختن پرنده دریایی به دیگر بیماران نمود تا آنها هم بتوانند این کار را انجام دهند. جنگ موجب بیماری او شده بود، ساداگو همانطور که پرنده دریایی را می ساخت ، پیام صلحش را به همه جا گسترش میداد. بزودی او صد پرنده دریایی را ساخت. حال او بهتر شده بود و او توانست از بیمارستان مرخص شده و به خانه برگردد. اما ، بیماری او مجدداً عود نمود . توانش به حدی کاهش یافت که متاسفانه دیگر قادر نبود کار ساختن بقیه پرنده های دریایی را تمام کند. با کمتر از ??? پرنده دریایی کامل شده ، ساداگو به حالت کما افتاد و سپس مرد. وقتی همکلاسی هایش فهمیدند که او قادر نبوده رویای خودش را کامل کند ، همه تصمیم گرفتند تا درست کردن پرنده دریایی را بیاموزند. بزودی آنها توانستند کار ساختن هزار پرنده دریایی ساداگو را تمام کنند و به رویای او تحقق بخشند. بچه ها تصمیم گرفتند به تمام کودکان دیگر ژاپنی نامه نوشته وداستان ساداگو را به آنها گفته و از آنها خواستند با جمع آوری پولهایشان بنای یاد بودی برای ساداگو و گسترش پیام صلح او بسازند. وقتی دولت ژاپن از این طرح مطلع شد تصمیم گرفت یک پارک در هیروشیما را بنام پارک صلح تغییر نام دهد. آنها در این پارک بنای عظیمی ساختند و شبیه پرنده دریایی ساداگو یک پرنده دریایی بزرگ ساخته و روی این بنا قرار دادند. همکلاسیهای او تصمیم گرفتند بخاطر احترام گذاشتن به ساداگو نوشته ای بر روی پایه این بنای یاد بود، نصب نمایند.

این متنی است که آنها انتخاب کردند: این فریاد ماست. این خاسته ی ماست. صلح در دنیا.

فواید و کاربرد ها از مزیت های بسیار مهم اریگامی زیاد شدن شوق و علاقه به طبیعت و موجودات زنده است. تا وقتی خود ما یک درخت کاغذی را نساخته ایم پی به اهمیت زندگی و حیاط او نمی بریم، ولی هنگامی که برای ساخت آن زحمت زیادی کشیدیم از آفریدن نوع کاغذی آن بسیار لذت خواهیم برد و تازه پی می بریم که یک گیاه چه عظمت و حقوقی دارد. در این صورت نه تنها هرگز راضی به اذیت و آزار آنها نخواهیم شد بلکه بیش از پیش به آنها عشق خواهیم ورزید . رشد نظم و ترتیب بهتر در کارها . افزایش مهارت دست ها . -هماهنگی اندیشه و عمل. ارزان بودن و..... (www.ironigami.ir) ، انجمن اریگامی ایران، محمدرضا عباسی)

فایده و کاربردهای اریگامی

۱- ایجاد ارتباط عاطفی

در یکی از بررسی های انجام شده حدود ده خانواده در نظر گرفته شد. به افراد خانواده ها اطلاعات اولیه اوریگامی و ساخت چند شکل ساده آموزش داده شد ، با توجه به رفتار و لغات بکار برده شده در گفتگوی بین اعضای خانواده در قبل از آموزش و بعد از آن ، مرواده های بین اعضای خانواده خلاق و دوستانه تر شده بود. همین کار با چند گروه دانش آموز و بعد به صورت تک نفره نیز صورت گرفت .ایجاد روابط اجتماعی دوستانه تر و ایجاد علاقه به شکل ساخته شده از طرف سازنده ی آن ، نیز به خوبی قابل مشاهده بود.

۲- تمام انسانها به حل مشکل یا معما علاقه مند هستند، بخصوص انسانهای اهل علم ،طراحی، مهندسی ، گرافیک ، ریاضی ،فیزیک و غیره ،که عاشق حل مسائل علمی و ذهنی می باشند. دنیای اوریگامی از این بابت یکی از سرآمد ترین و هیجان انگیزترین علم و هنری است که بشر به آن دست یافته است.صرف نظر از کارآمدی و کار آیی آن برای بسیاری از علوم ، تمرین بسیار خوبی برای ایجاد خلاقیت و ذوق مثبت و سازنده در تمامی افراد از کودکان تا بزرگسالان است.اوریگامی بیش از آنکه یک علم یا یک هنر باشد ، یک نیاز برای انسانی است که می خواهد خلاق و پویا باشد. ما چه خواهیم و چه نخواهیم اوریگامی جزء مهمی از دنیای حال و مخصوصاً آینده ی ما خواهد بود. تا کنون بدلائل مختلف از جمله عدم وجود خلاقیت ها و فرهنگ سازی های مناسب و کار آمد، در رسانه ها از جمله رادیو و تلویزیون ، روزنامه ها و غیره ، اطلاع رسانی و بستر سازی مناسب در این زمینه انجام نشده است. مثلاً برای تهیه کنندگان برنامه های تلویزیونی ساخت برنامه های کم محتوی آسان تر است، تا ساخت برنامه های ناب و کارآمدی که حاصل تحقیق ، مطالعه و استفاده از طرح های صاحب نظران باشد .روزنامه های ما نیز ترجیح می دهند و برایشان ساده تر است که به حوادث روزمره بپردازند تا به علوم و فرهنگ هایی که توسعه آنها موجب رشد و پویایی جامعه می گردد. با این دید ، هر دو رسانه در جذب ایده و طرح های نو و کار آمد ، چندان ابتکار عملی ندارند . بنا بر این تمام افراد خوش فهم با ید با استفاده از امکانات پیشرفته دنیای ارتباطات ، به پیشرفت جامعه کمک کنند و کم کاری رسانه ها را پر نمایند. بجای چشم دوختن بدست این و آن و اینکه مدام بپرسیم دیگران برای ما چه کاری کرده اند خوب است که گاهی به این بیندیشیم که ما برای کشور و مردم مان چه کاری انجام داده ایم و می توانیم انجام دهیم.

۳- رشد نظم و ترتیب بهتر در کارها.

۴- افزایش مهارت دست ها

۵- هماهنگی اندیشه و عمل

۶- ایجاد علاقه به ساخت شکل ها و مدلهای اوریگامی و ترجیح دادن آن به انجام بعضی بازی های کامپیوتری و دیدن بعضی برنامه های تلویزیونی ، و ... تا حد زیادی قابل ثبت و مشاهده بود.این کارها با امکانات بسیار کمی انجام شد، تحقیقات علمی تر و بهتر در این زمینه نیاز به امکانات بیشتری دارد ، که فعلا این امکانات را در اختیار نداریم.

۷-ارزان بودن : با توجه به زمینه های گسترده شکل های اوریگامی (کاغذ و تا) و ارزان بودن و حتی مجانی بودن ابزار (که کاغذ است و حتی می توان از مجلات و روزنامه ها و کاغذهای باطله نیز استفاده

نمود). می توان با دسته بندی این اشکال آنها را در سنین مختلف و در درسهای مختلف بکار برد. این درسها می توانند زندگی حیوانات ، هندسه ، زیست شناسی، دنیای دایناسورها و ... باشند. بدیهی است ترکیب کار اوریگامی با دیگر هنرها و وسایل آموزشی و آزمایشگاهی ، فرآیند آموزشی را متنوع تر، شاد و اثر بخش تر خواهد نمود.

۸- از مزیت‌های بسیار مهم اوریگامی زیاد شدن شوق و علاقه به طبیعت و موجودات زنده است. تاوقتی خود ما یک خرگوش را نساخته ایم پی به اهمیت زندگی و حیاط او نمی بریم، ولی هنگامی که برای ساخت آن زحمت زیادی کشیدیم از آفریدن کاغذی آن بسیار لذت خواهیم برد و تازه پی می بریم که یک حیوان واقعی چه عظمت و حقوقی دارد. در این صورت نه تنها هرگز راضی به اذیت و آزار آنها نخواهیم شد بلکه بیش از پیش به آنها عشق خواهیم ورزید . برای اینکه مردم به طبیعت ، به حیوانات و به انسانها عشق بورزند باید نخست از یک جایی تمرین عشق ورزی را شروع نمایند یکی از مهمترین ، ارزان ترین و ساده ترین راه ها ساخت شکل ها توسط اوریگامی یا کاغذ و تا است . باید کارمهم برنامه ریزان آموزشی ، تدوین برنامه های درسی به گونه ای باشد که در پایان فرآیند هر برنامه آموزشی تغییر رفتار مطلوب در جهت ایجاد خلاقیت‌های بیشتر ، عشق و امید به زندگی ، کارایی مفیدتر در زمینه درس ارائه شده و ... صورت گیرد . یکی از مؤثرترین راه ها ، اجرای برنامه هایی است که بطور غیر مستقیم موجب چنین تغییرات مفیدی در فرگیران شود . آموزش اوریگامی همگام با فلسفه و تاریخچه ی صلح و دوستی آن می تواند یکی از کارآمدترین روشها برای رسیدن به اهداف ذکر شده باشد . برای نتیجه گیری مطلوبتر باید به عنوان یک واحد درسی از پیش دبستانی تا انتهای دانشگاه به گونه مناسبی در محتوی درسها گنجانده شود.

۹- می توان انجمن های غیر دولتی متفاوتی از دوستاران اوریگامی تشکیل داد و با حمایت های دولت، این هنر را عمومی تر نمود . این انجمنها می توانند یکی از بهترین مکانها برای گذراندن اوقات فراغت تمام اقشار جامعه از کودکان تا بزرگسالان باشد . اوریگامی تنها علم و هنر مورد نیاز بشر نیست، لذا باید پاسخگوی نیاز جامعه به علوم و دیگر هنرها، نیز بود.

۱۰- اوریگامی را می توان به راحتی جایگزین بسیاری از اسباب بازی هایی نمود که نقشی در رشد خلاقیت و کارایی افراد ندارند . وقتی بصورت آزمایشی دروس اوریگامی به افراد مختلف تدریس می شد به وضوح ملاحظه می گردید که افراد کار با اوریگامی را به بسیاری از بازی های دیگر ترجیح می دهند. ۱۱- بسیاری اوقات انسانها در دنیای تصورات خودشان زندگی می کنند نه در دنیای واقعی. کار با اوریگامی وموجودات ساخته شده با آن می تواند دنیای خیال انگیز و آرامی را فراهم کند . انسانها به خصوص کودکان به چنین آرامشی برای مقابله برخی با استرس های دنیای واقعی نیاز دارند.

۱۲- تمرکز حواس و مدیتیشن از دیگر کاربردهای مفید و مهم اوریگامی است در این حالت است که امکان تلقین های مثبت فراهم می شود و فرصتی بدست می آید تا خلاقیت های درونی شکوفا شود و قابلیت‌های خودشان را آشکار نمایند.

۱۳- کمک به ساخت الگوهای هنری و صنعتی به دلیل قابلیت آسان شکل گیری و به عمل در آمدن ایده ها از دیگر مزایای اوریگامی است.

۱۴- اوریگامی بر اساس گسترش صلح و دوستی بین تمام ملتها رواج پیدا نمود. معمولاً کسانی که در زمینه اوریگامی فعالیت میکنند انسانهای صلح جویی هستند و اوریگامی نیز به شدت این حس را تقویت می کند . مانند داستان "هزاران درنای ساداکو"

یافته های جدید نیز به موارد ذیل اشاره می کنند :

اوریگامی فواید زیادی دارد از جمله ، هماهنگی بین چشم و دست ، مهارت در کارهای فکری که نیاز به انجام ترتیب و توالی خاص دارد ، مهارت در دقت ، افزایش شکیبایی و صبر ، افزایش مهارتهای خاص جسمانی ، افزایش نتیجه گیری های منطقی و ریاضی و...

وقتی مشغول ساخت مدل‌های اوریگامی هستید چون مجبورید با هر دو دست کار کنید ، تمام مغز شما در حال فعالیت است. طبق آخرین تحقیقاتی که دکتر کاترین شماکوف و یوری شماکوف روی مغز انجام داده اند ، وقتی هر دو دست مشغول انجام کاری هستند ، مغز پالس های محرک بیشتری را دریافت می کند. در نتیجه کر تکس های مغز افزایش یافته و شاهد به روز خلاقیت‌های بیشتری، در افرادی که اوریگامی کار می کنند ، خواهیم بود. (www.daneshju.ir ، سایت علمی دانشجو)

اسپیکر با الهام از اریگامی

این محصول جالب که کاملاً سبک و قابل حمل است به راحتی در جیب کاربران جای می گیرد و توسط سیستم بلوتوث کار می کند.

اریگامی، هنر و اندیشه تا کردن کاغذ یا صفحاتی از جنس پلاستیک، فلز و مواد دیگر برای خلق شکل های مختلف است که نه بردن می خواهد و نه احتیاجی به استفاده از چسب دارد. در حقیقت اریگامی، یک جلوه هنری از تغییر شکل است.

این هنر، کم کم به عرصه سخت افزارهای رایانه ای نیز راه پیدا کرده و شرکت های بزرگ این عرصه برای معرفی و ساخت محصولات خود به سراغ آن رفته اند. آخرین نمونه از این محصولات، یک اسپیکر با الهام از اریگامی است که توسط یک هنرمند چینی طراحی شده است.

این محصول جالب که کاملاً سبک و قابل حمل است به راحتی در جیب کاربران جای می گیرد و توسط سیستم بلوتوث کار می کند .

نکته جالب در طراحی و ساخت این اسپیکر آن است که کاربران به راحتی می‌توانند آن را به اشکال مختلف مکعبی، مارپیچ و یا مسطح درآورده و از آن استفاده کنند. البته در حالت مکعبی بهترین کیفیت صدای بم به دلیل خالی بودن فضای اسپیکر ایجاد می‌شود. جنس این اسپیکر نیز آلومینیوم با روکشی از کروم است که ماندگاری خوبی به آن می‌دهد. (www.ghatreh.com ، سایت قطره)

طبقه بندی جانوران

جانوران را به دو گروه بی مهرگان و مهره داران طبقه بندی می‌کنند. بی مهرگان شامل کیسه تنان، نرم تنان، اسفنج ها، کرم ها، بند پایان و خارپوستان است. مهره داران شامل دوزیستان، خزندگان، پرندگان، پستانداران و ماهی ها می باشند.

هر کدام از این زیر شاخه ها شامل مواردی است که از بیان آن صرف نظر می کنیم. در اینجا به پستانداران می پردازیم. این گروه شامل حیوانات دو پا و چهارپا و خشکی زی و آبی می باشند. در اینجا لازم است بگویم که این گروه از حیوانات بچه زا هستند بنابراین به آنها پستاندار گویند. یکی از طبقه بندی های این گروه نوع اهلی و وحشی بودن آنهاست. از جمله حیوانات پستاندار وحشی شیر است.

شیر

شیر از جمله حیوانات درنده و وحشی است و پستاندار است. از لحاظ اندازه بدن و دم تقریباً مانند ببر است ولی از لحاظ داشتن رنگ یکنواخت گندمگون که بدون نوارهای تیره عرضی است با آن تفاوت می‌کند. در شیر در انتهای دم یک دسته موی سیاه و در عقب گوش یک لکه سیاه وجود دارد و بین پهلوهای بدن با ناحیه شکم و سطح خارجی با سطح داخلی دستها و پاها اختلاف زیادی دیده نمی‌شود. در پهلوها و بالای گردن موهای بلند به صورت یال وجود دارد. در افسانه‌ها و داستان‌ها این حیوان سلطان جنگل است.

نرها از ماده‌ها بزرگتر هستند و در نرهای بالغ در بالای شانه تا بالای سر و روی گونه‌ها و پهلوهای گردن تا سینه موهای بلند یال مانند روئیده شده است. اندازه یال در نژادهای مختلف شیر متفاوت است. در شیر ایرانی یال کوتاهتر است. بچه‌های تازه متولد شده گاهی به رنگ یکنواخت هستند ولی اغلب در بالای بدن آنها لکه‌هایی دیده می‌شود. این لکه‌ها بیشتر دنبال یکدیگر قرار گرفته و به شکل نوارهای عرضی در می‌آیند.

نحوه زندگی و تغذیه

شیر مانند سایر گوشتخواران در روز استراحت کرده و در شب بخصوص اوایل شب فعالیت می‌کند. از علفخواران بزرگ مانند خوک وحشی و گوزن و سایر سم‌داران اهلی مانند گاو و گاو میش تغذیه می‌کند. گاهی به انسان حمله‌ور می‌شود ولی معمولاً برای دفاع از خود انسان را مورد حمله قرار می‌دهد. در حدود پنج سالگی کاملاً بالغ

می‌شوند. بعد از تولد بچه‌ها نرها مادر و بچه‌ها را ترک نمی‌کنند. دوران آبستنی در حدود ۱۰۵ تا ۱۱۲ روز است. بچه‌ها ۲ تا ۵ است. بچه‌ها معمولاً با چشم بسته متولد می‌شوند و بعد از ۶ روز چشم باز می‌کنند. مدت تغذیه از شیر مادر در حدود ۳ ماه است.

پراکندگی در ایران

یکی از قدیمی‌ترین شرحی که درباره شیر ایران وجود دارد مربوط به کتاب نزهت القلوب است که در سال ۷۴۰ هجری بوسیله حمدالله مستوفی قزوینی تالیف شده است. در این کتاب نوشته شده است: "مرغزار دشت ارژن بر کنار بحیره است که در آن صحرا است و در این محدوده بیشه است که در آن شیر شرز به بسیار باشد. طول این مرغزار دو فرسنگ و در عرض یک فرسنگ است." در سال ۱۸۱۹ ضمن اشاره به وجود شیر در جنوب ایران می‌نویسد که بوشهر به علت داشتن شیر زیاد به معدن شیر معروف بوده است. شیر در جنگلها و بیشه‌ها و نیزارها و بوته‌زارهای جنوب ایران از حوالی شیراز در فارس تا حدود رود کارون در خوزستان می‌زیسته است. لیکن در عصر حاضر اثری از آن مشاهده نشده است.

نژاد شیر ایرانی

این نژاد بوسیله تعدادی صفات از شیر آفریقایی تفاوت می‌کند. در جمجمه صندوق صماخ کمتر متورم بوده و ناحیه پس حدقه‌ای کوتاه‌تر و سوراخ جلوی حدقه‌ای معمولاً بوسیله دیواره میانی به دو قسمت شده است. از لحاظ صفات خارجی دسته موهای انتهایی دم بلندتر و دسته موهای بلند آرنج و ناحیه شکم نسبتاً رشد بیشتر داشته و یال کوتاه‌تر است. موها بر حسب فصل ممکن است کوتاه و نرم یا بلند و ضخیم باشند. رنگ کلی بدن متغیر است و از گندمگون مخلوط با سرخی و سایه‌ای از سیاهی تا خاکستری با خاکستری نخودی و گاهی با سایه‌ای از نخودی مایل به سفید تغییر می‌کند. یال نیز از لحاظ شکل رنگ متغیر است.

پراکندگی جهانی

در جنگلهای گیر در کتیاور هندوستان، نواحی استوایی آفریقا از شمالی لند تا سودان و تا جنوب غربی آفریقا دیده می‌شود. (www.danesh.roshd.ir، دانشنامه رشد)

ارکان تربیت هنری

الهام از طبیعت: شیر یکی از بزرگترین درندگان و مخوف‌ترین حیوان است. (توضیحات پیرامون این حیوان در دانستنی‌ها به صورت کامل آمده است.)

زیبایی‌شناسی: درست است که این حیوان مخوف می‌باشد ولی در عین حال زیبا هستند. در دانستنی‌ها در مورد تفاوت شیرها با هم آمده است ولی اگر بخواهیم به صورت مختصر از این حیوان زیبا بگوییم به وجود یال در شیر نر باید اشاره کنیم. در دنیای حیوانات به علت اهمیت جفت‌گیری و بقای نسل، جنس نر همیشه زیبا تر از جنس ماده است. در دنیای شیرها هم وجود یال در جنس نر زیبایی آن را نسبت به ماده دو جندان نموده است. هم چنین رنگ مو و وجود طرح‌هایی روی آن از دیگر زیبایی‌های این حیوان است.

حفظ میراث فرهنگی و هنری: همان‌گونه که در دانستنی‌ها اشاره شد این حیوان در داستانها و افسانه‌ها به نام سلطان جنگل آمده است و این مورد به کرات در داستانهای بومی مشاهده شده است. هم چنین اشاره به وجود این حیوان در ایران در کتاب حمدالله مستوفی قزوینی، مبنی بر آن است که در گذشتگان این حیوان در مناطقی در ایران زیست می‌کرده است ولی هم اکنون منقرض گردیده است. پس باید این گفته را همچون میراثی با ارزش پاس بداریم.

تولید محصول هنری: که این کار در قالب درست کردن اریگامی‌های متنوع از این حیوان محقق می‌گردد.

نقد هنری: برپایی نمایشگاه از اریگامی های دانش آموزان و یا بردن آنها به بازدید از باغ وحش و یا موزه حیوانات به منظور تهیه گزارش توسط دانش آموزان و بررسی گزارش ها در جلسه بعدی بصورت تفسیر و تحلیل آنها.

اهداف جزئی:

۱. آشنایی فراگیران با پستانداران
۲. آشنایی فراگیران با حیوانات وحشی
۳. آشنایی فراگیران با شیر
۴. آشنایی فراگیران با فن اوریگامی یا کاغذ و تا
۵. آشنایی فراگیران با فواید اوریگامی

اهداف رفتاری: در پایان درس انتظار می رود که فراگیران بتوانند:

۱. در مورد شیر توضیح دهند. (دانشی)
۲. در مورد اریگامی توضیح دهند. (دانشی)
۳. تاریخچه اریگامی را مختصر بیان کنند. (دانشی)
۴. فواید اریگامی را بگویند. (دانشی)
۵. در مورد نژاد ایرانی شیر مختصراً توضیح دهند (دانشی).
۶. به عظمت خداوند پی ببرند. (نگرشی)
۷. نسبت به درس علاقه و اشتیاق نشان دهند. (نگرشی)
۸. در کار گروهی و فرآیند تدریس فعال باشند. (نگرشی)
۹. به تنهایی اریگامی خود را بسازند. (مهارتی)
۱۰. در مدرسه یا کلاس از اریگامی های خود نمایشگاهی برپا کنند. (مهارتی)
۱۱. به جمع آوری اطلاعات در مورد سگ ها بپردازند. (مهارتی)
۱۲. برای جلسه بعد یک نمونه اریگامی ساخته و به کلاس بیاورند. (مهارتی)

ابزار و وسایل مورد نیاز: یک تکه کاغذ مربعی شکل (رنگی/ساده)، مداد/خودکار، الگوی اریگامی.

ایجاد انگیزه: می تواند به صورت بیان قصه (قصه گویی) در مورد شیر باشد. هم چنین معلم می تواند با تعدادی از اریگامی های حیوان به کلاس بیاید و یا در مقابل بچه ها به سرعت یک اریگامی درست کرده و انگیزه ای را در وجود دانش آموزان برای یادگیری درس ایجاد کند.

ارزشیابی تشخیصی: دانش آموزان اطلاعاتی در مورد اریگامی ندارند. بنابراین ارزشیابی تشخیصی پیرامون شیر صورت می گیرد. سوالات این بخش به قرار زیر است:

- بچه ها تا به حال شیر دیدید؟
- چه شکلیه؟
- چی میخوره؟
- آدمم میخوره؟
- اندازش چقدره؟
- کجا پیدا میشه؟
- تو ایرانم هست؟
- تو داستانها بهش چی میگن؟
- و ...

ارائه درس: در ارائه این درس از روش تدریس های سخنرانی و پرسش و پاسخ و نمایشی استفاده می کنیم.

در ابتدا با نام و یاد خدا و احوالپرسی کلاس را شروع می کنیم و بعد از حضور و غیاب کلاس را به صورت گرد می چینیم. سپس به ارزشیابی تشخیصی به صورت پرسش و پاسخ شفاهی پرداخته و بعد به توضیح تکمیلی در مورد شیر می پردازیم. با توجه به نوع ایجاد انگیزه مثلا اگر با آوردن اریگامی در کلاس همراه بود به بیان توضیحات در مورد ایت فن می پردازیم.

سپس به صورت نمایشی اریگامی از شیر را می سازیم . در حین ساختن اریگامی فقط از بچه می خواهیم که دقت کنند. سپس به آنها کاغذ داده و باز با ساختن اریگامی همراه آنها این فن را به آنها می آموزیم.

جمع بندی: پس از ارائه درس یک بار دیگر آنچه را که گفتیم با دانش آموزان مرور کرده و بعد از آنها می خواهیم با خودکار یا مداد صورت اریگامی را کامل کنند.

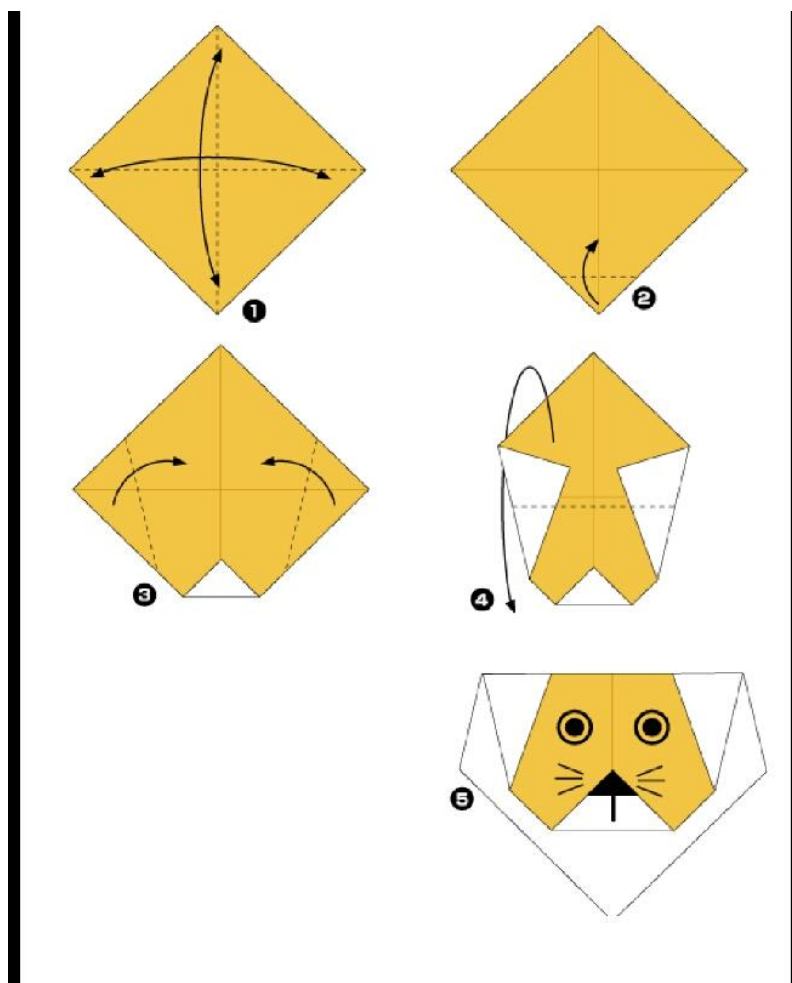
تکلیف یادگیری: برای جلسه بعد از آنها می خواهیم که یکی از تکالیف زیر را بصورت گروهی انجام دهند:

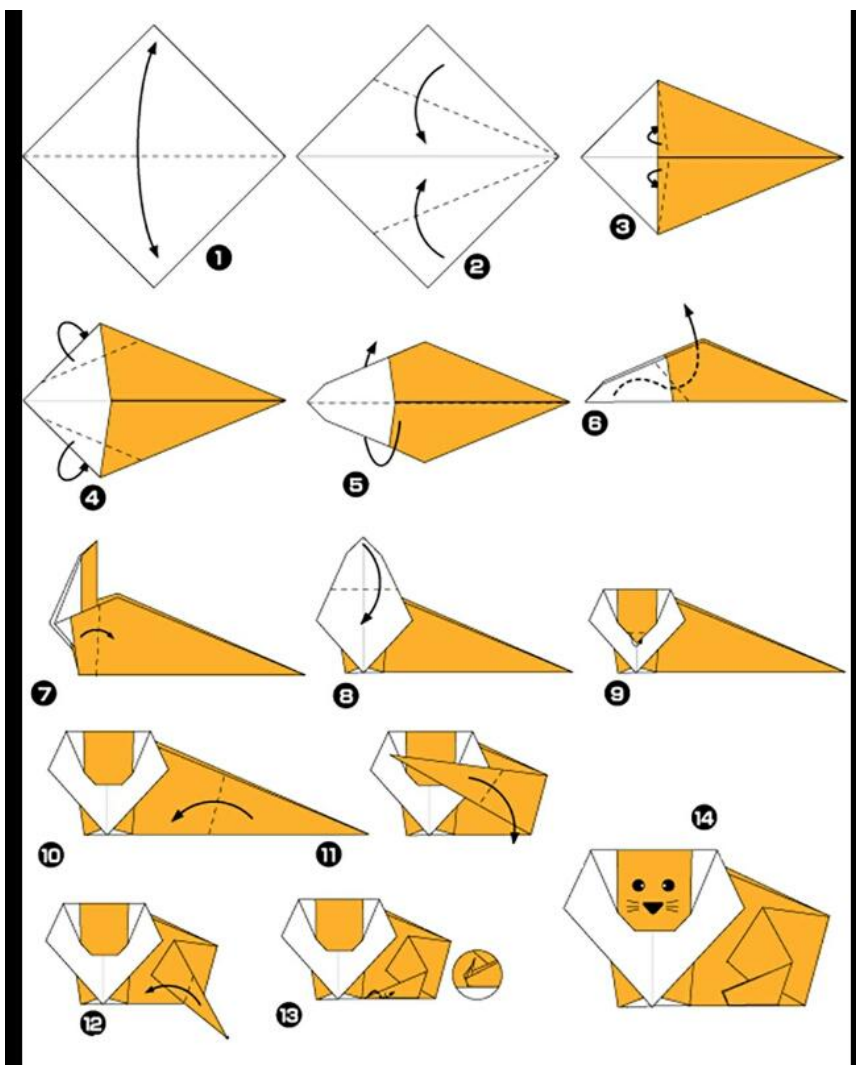
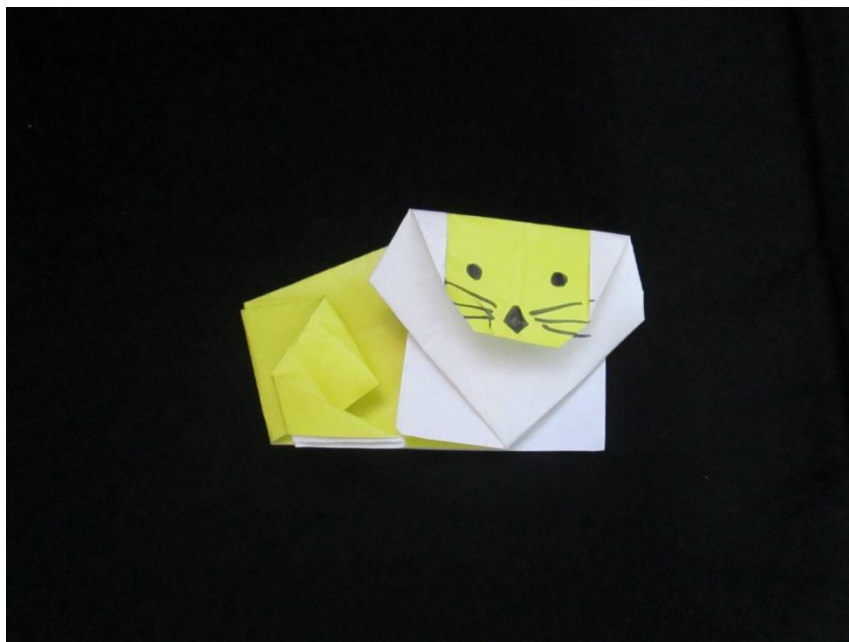
۱. همین اریگامی را در سه سایز تهیه کرده و به کلاس بیاورند.

۲. در مورد شیر به جمع آوری اطلاعات بپردازند و آن را به صورت روزنامه دیواری ارائه دهند.

۳. دو نمونه اریگامی جدید بسازند.

دو نمونه اریگامی به همراه الگو آورده شده است که متناسب با سطح دانش آموزان در کلاس آموزش داده می شود. به نظر من نمونه اول برای ابتدای کار و با توجه به اینکه دانش آموزان پایه اول هستند، مناسب تر است.

منابع :

- www.irorigami.ir ، انجمن اریگامی ایران، محمدرضا عباسی
- www.daneshju.ir، سایت علمی دانشجو
- www.ghatreh.com ، سایت قطره
- www.danesh.roshd.ir ، دانشنامه رشد
- www.origami-club.com طرح های اریگامی از نرم افزار آموزش اریگامی که توسط سایت ساخته شده است تهیه شده است.